

BK BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
SENIOR SECONDARY CO-ED DAY CUM BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL
PRE BOARD-III EXAMINATION 2024-25

MARATHI

Class : X

MARKING SCHEME

Duration : 3 Hrs

Date : 17.01.2025

Max. Marks : 80

विभाग (अ) वाचन व आकलन गुण (15)

प्र 1 :- (आकलन) अ: अपठित गद्यांश :-

(3X1=3)

- 1 ब मासे
- 2 ड महात्मा फुले
- 3 क सावित्रीबाई फुले
- 4 अ दुय्यम

प्र 1 (ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा :- (कोणतेही तीन)

(3X1=3)

- 1 संत समाज सुधारकांचा जन्म जगातील समाजातील सर्वच लोकांचा उद्धारसाठी असतो.
- 2 महात्मा फुले यांना समाजात जातीव्यवस्थेचा व समाजव्यवस्थेचा बिमोड करायचा होता.
- 3 वरील उता-यामध्ये जगाच्या कल्याणा संतांच्या विभूती' ही उक्ती आली आहे.
- 4 महात्मा फुले अठराव्या शतकाच्या पूर्वधात म्हणजे 1827 साली पुण्यात जन्मले .

प्र 1(क) उता-याच्या आधारे खालील प्रश्नाचे उत्तर थोडक्यात लिहा :- (कोणताही एक)

(1X2=2)

- 1 महात्मा फुले यांनी स्त्रियांच्या व अस्पृश्यांच्या उद्धारसाठी आयुष्य वेचण्याचे ठरवले कारण त्या काळी त्यांना समाजात दुय्यम स्थान होते.
- 2 मुलींसाठी पुण्यात पहिली शाळा काढली. महात्मा फुल्यांनी स्वतःच्या पत्नीला म्हणजे सावित्रीबाई फुले यांना साक्षर करून मुलींच्या शाळेवर शिक्षिका म्हणून कार्य करण्यास लावले.

प्र 2 (अ) खालील प्रश्नांची उत्तरे पर्यायामधून निवडा :-

(4X1=4)

- 1 क पंचप्राणाच्या ज्योतीने औक्षण केले
- 2 क शिवरांचे
- 3 अ तलवार
- 4 ड जजा-लक्ष्मीशी

प्र 2 (ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा :- (कोणतेही तीन)

(3X1=3)

- 1 आई वीरांचा धर्म जाणते .
- 2 आईची कूस कशी धन्य होईल जेव्हा तिचा मुलगा विजयी होऊन येईल.
- 3 रणांगणावर जाणा-या बाळाच्या शस्त्रांना आई भवानी शक्ती देईल
- 4 आई स्वतःला महाराष्ट्राची कन्या मानते

विभाग :- ब (20 गुण)

प्र 3 (अ) सुचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा :- (कोणतेही चार)

(4X1=4)

- 1 ब नदी
- 2 क शब्दयोगी अव्यय
- 3 क शिवाय
- 4 ड पाच
- 5 ब क्रियापद

प्र 3 (ब) काळ ओळखा व बदला (कोणतेही तीन)

(3X1=3)

- 1 अ बाबा समाज सुधारक होते.

- 2 मला भुतांची भीती वाटते.— वर्तमानकाळ ओळखा
- 3 मुलागा पुस्तक वाचले
- 4 कन्याकुमारी हे एक सुंदर स्थान आहे. —वर्तमानकाळ

प्र 3 (क) सुचनेप्रमाणे उत्तरे लिहा :- (कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 'क फार चतुर आहेस !तू
- 2 आज्ञार्थी वाक्य
- 3 राजू खूपबेजबाबदार नाही.
- 4 प्रश्नार्थी वाक्य

प्र 3 (ड) समानार्थी शब्द (कोणतेही दोन) (2X1=2)

- 1 ब —हास—नाश
- 2 क आग
- 3 ब चंद्र

प्र 4 (अ) विरुद्धार्थी शब्द (कोणतेही दोन) (2X1=2)

- 1 अ —आशा —निराशा
- 2 क कुरूप ड सालस
- 3 ब बोलका

प्र 4 (ब) लिंग बदला (कोणतेही दोन) (2X1=2)

- 1 ड दौरा
- 2 अ — पगडी
- 3 क नदी

प्र 4(क) वचन बदला (कोणतेही दोन) (2X1=2)

- 1 टीकेचे वाक्य माझ्या कानावर येऊ लागले.
- 2 यंत्र
- 3 तारखा

प्र 4 (ड) समास ओळखा (कोणतेही दोन) (2X1=2)

- 1 क वैकल्पिक द्वंद्व
- 2 क वैकल्पिक द्वंद्व
- 3 ब दशादिशा

विभाग—क पाठयपुस्तक आधारित (30 गुण)

प्र 5 (अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 पंत टेलिफोन ऑपरेटरची नोकरी करत होते
- 2 उर्जाशक्तीचा जागर हा पाठ आठवणीतील शाळा व शिक्षक पुस्तकातून घेण्यात आला आहे .
- 3 शालीच्या वर्षावामुळे रा.ग जाधव यांची शालीनता हरवली नाही .
- 4 स्नेहलने सायकल वापरण्याचा निश्चय केला.

प्र 5 (ब) रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा (कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 चौथ—यावर
- 2 भविष्य
- 3 पूरक
- 4 चाणक्षपणामुळे

प्र 5 क:— खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर थोडक्यात लिहा:— (1X3=3)

- 1 प्रवासाची माहिती वाचकापर्यंत पोहचवणे, रंजक पद्धती, अनुभव भावना, निसर्गसौंदर्य, व्यक्तीविशेष यांचीही सुरेख मांडणी.

- 2 शालेय विषय अभ्यासताना ते फक्त अभ्यासायचे नसून त्यातील मूल्ये कशी आचरणात आणावी याचे उदाहरण निरंजनने अनेक प्रवाशांचे प्राण वाचवून समाजापुढे घालून दिले आहे. म्हणून तो खरा नागरिक आहे.
- 3 वाचनाने शब्दसंपदा वाढते, अनेक अनुभवातून तो खूप काही शिकतो., मनोरंजनाबरोबरच ज्ञानही वाढते म्हणून उत्तम लेखक होण्यासाठी उत्तम वाचक होणे आवश्यक असते.

प्र 5 ड:- वाक्प्रचारांचा योग्य वापर करून वाक्य पुन्हा लिहा :- (5X1=5)

- 1 गुरुजींच्या चांगल्या शिकवणीमुळे सुजलचे मन अभ्यासात लागू लागले .
- 2 शिवाजी महाराजांच्या काळात सर्वत्र स्वराज्याची नौबत झडत होती .
- 3 कलेक्टर बनून रामने बाबांचे स्वप्न साकार केले. .
- 4 आपण ऐकलेल्या बातमीत तथ्य आहे का हे तपासून बोलावे..
- 5 रस्त्यावर भिकारी पैश्यांसाठी लोकांना आर्जव करत होता.

प्र 6 अ :- (अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा:- (कोणतेही चार) (4X1=4)

- 1 हरिणी चिंतेत आहे कारण तिचे पाडस वणव्यामध्ये सापडले आहे.
- 2 मातीचे तनमन मंगलमय व्हावे असे कवीला वाटते.
- 3 फुलामुलातून श्रावण हसतो
- 4 कवी नारायण सुर्वे यांनी शाळा जीवनास/असायुष्यास म्हटले आहे
- 5 हात दारिद्राकडे गहाण राहिले असे कवी म्हणतात

प्र 6 (ब) रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहा :- (कोणतेही चार) (4X1=4)

- 1 कलम
- 2 एकच
- 3 अवतार
- 4 ज्योत
- 5 धरणी

प्र 6 क) खालील काव्यपंक्तींचे संदर्भासहित स्पष्टीकरण करा:- (कोणतेही एक) (1X3=3)

- 1 कविता – दोन दिवस कवी – नारायण सुर्वे
स्पष्टीकरण – भाकरीचा चंद्र शोधण्यातच जिंदगी बरबाद झाली असे भीषण सत्य कवीने मांडले आहे.

किंवा

कविता – स्वप्न करू साकार कवी– किशोर पाठक
स्पष्टीकरण – देशाच्या उज्ज्वल भविष्याचे स्वप्न रेखाटले आहे

प्र 7 अ स्थूलवाचन :- एका वाक्यात उत्तरे लिहा :- (कोणतेही तीन) (3X1=3)

- 1 ताकास तूर न लागू देणे या वाक्प्रचाराचा आहे कोणास काहीही न कळू देणे.
- 2 धारण करणारा या अर्थाचा फारसी प्रत्यय दार आहे.
- 3 व्युत्पत्ती कोशाच्या कार्याची जबाबदारी कृ.पां. कुलकर्णी यांनी घेतली होती
- 4 बार्कमध्ये लेखक इंजिनियर म्हणून जॉईन झाले ,

प्र 7 (ब) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 40ते 50 शब्दात लिहा :- (1X2=2)

- 1 होमी भाभा प्रसिध्द अणुशास्त्रज्ञ 2 त्यांनी अनुसेशोधनाचा पाया घातला 3 त्याच्या स्मरणार्थ मुंबईतील अणुउर्जा प्रतिष्ठानाचे नाव बदलून भाभा अनुसेशोधन केंद्र म्हणजेच बार्क असे ठेवण्यात आले.
- 2 व्युत्पत्ती कोशात शब्दाविषयी अर्थातील बदल स्पष्ट करणे 2 काळानुसार बदलेला अर्थ स्पष्ट करणे ही माहिती दिलेली असते

विभाग- ड लेखन- गुण 15 (लेखन)

प्र 8 (अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर निबंध लिहा :- (1X5=5)

- 1 विषयाची निवड - 1

- 2 स्वविचारांचे प्रकटीकरण करण्याची क्षमता — 1
3 घटनांचा तार्किक विचार — 1
4 भाषा प्रभावी व सोपी — 1
5 लेखन प्रसंगानुरूप व संवेदनशील व निबंधाचा योग्य समारोप — 1

प्र 8 (ब) मुद्दयावर आधारित गोष्ट लिहा. (शीर्षक आणि तात्पर्य आवश्यक) (1x5=5)

- 1 कथेचे योग्य शीर्षक— 1
2 कथेतील संवाद मांडणी — 1
3 लेखनातील घटनाक्रम — 1
4 भाषेचा ओघ,पात्र — 1
5 समारोप, तात्पर्य — 1

प्र 8 (क) पत्र लेखन :- (कोणतेही एक) (1x4=4)

- 1 दिनांक व पत्ता — 1
2 विषय व संबोधन — 1
3 मुख्य मायना— 1
4 समारोप — 1

..... समाप्त .....